

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok ... 4 koruny — hal. Na pol roka ... 2 „ — „ Na štvrt roka ... 1 „ — „ <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník. Majiteľ a vydavateľ: JÁN MOLNÁR.</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám. <i>sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</i></p>
---	---	--

Nariadenie jeho eminencie kardinála knieža-primasa poťažne-podporovnia rodín narukovaných.

Na vyzvanie jeho veličenstva kráľa rezervisti, náhradní rezervisti a zemeobranci s oduševnením pospiechali pod zástavy, aby vrele milovanú vlasť našu vlastnou krvou obránili. Dôverujúc v pomoc dobrotivého Boha a vo víťazstve pravdy opúšťajú všetko, čo im na zemi milé a mimoriadne zmužilostou hľadia v oči smrti. Keď lúčia sa s milovanými rodičmi, manželkami a dietkami, k nebesiam sdvihnutým zrakom vzdychajú k Pánu Bohu: «Tebe odporúčaní sú chudobní; Ty budeš pomocníkom sirot.» (Žalm. 10, 14.) Pevne veria, že božská prozreteľnosť nezabudne na tých, ktorým včas vojny nemôžu vyrábať vezdajšieho chleba a nad ktorými nemôžu rozprestierať mužské ich ramená. Veria, že milosrdný Boh povzbudí sústrastné srdca a včas núdze poskytne pomoci.

A hrdinskí bojovníci vlasti nesmú sa zklamať v tejto ich viere. Spoločenstvo Uhorska nemôže dopustiť aby na bojišti v tisícnásobných nebezpečenstvách nachodiacich sa vojakov našich ronila a hrízla tá myšlienka, čo bude s jeho doma nechanou rodinou.

Bola by to proti nám hrozná obžaloba, keď z dunenia kanónov, srdcia naše ostro rezúceho z rachotenia pušiek a zo žblinkotu šabiel slyšať by sme museli našich vojakov žalostnú modlitbu: «Smiluj sa nade mnou Pane, bo som v úzkostách, od žialu pomútené mi je oko, duch a moje telo, Bo od bolastí skrátene sú mi ži-

vota a od vzdychania moje roky. Sila opúšťa ma od biedy a kosti mi oslably. (Žalm. 30. 10—11.)

Zo srdca bojovníkov treba nám zňať bremeno starosti. Starat' sa máme o ich starých opustených rodičov, o ich nevládné a malé deti. Možným máme učiť, aby tam, kde chýba mužská sila, najpotrebnejšie práce hospodárske a úrodu zeme schrániť mohli ženy.

Preto dľa možnosti v každej obci utvoríme ľudovú kuchyňu, aby sme tým, čo ostali bez vyrábatela vezdajšieho chleba, poskytnúť mohli potrebnej chôvy, pre deti ale otvorme denné útulne, aby ženy pokojne plniť mohli i tie povinnosti, ktoré po vzdialení manželov uvalené sú na ne okolo gazdovstva.

Pri utvorení a vedení týchto dobročinných ústavov sverené vodcovstvo zaplniť majú duchovní pastieri.

Očakávam aj od Velebného Duchovenstva môjho, že v porozumení a za spoluúčinkovania s obecným predstavenstvom, so sborom učiteľským a vodcovstvom dobročinných spolkov, s najväčšou sebaobetivosťou postavia sa na čelo týchto dobročinných ústavov. Dobrotivý Boh, ktorý milosrdným okom vzhliada na chudobných, vdovy a siroty, v prvom rade od svojich kňazov žiada vykonávanie skutkov lásky bližného. Vlasť uhorská aj prítomne znovu s dôverou obracia sa ku tomu duchovenstvu, ktoré v okamženiach nebezpečenstva vždy hotové bolo, všetko čo malo, obetovať na oltár vlasti.

Tu je čas skutkov. Ukážme, jak veľmi vážime si všetkých tých bojovníkov, ktorí na bojišti krv svoju vylievajú za česť a bezpečnosť

každého občana vlasti. Našu úctu a povďačnosť ku nim sotva môžeme krajšie dokázať, ako keď o tých, čo ku nim prislúchajú a trpia núdzu, staráme sa s vydatnou láskou a skrze to z ich tvár odstránime mračná fažkých starostí, aby tým rozhodnejšie a zmužilejšie, nepriateľom do očí hľadieť mohli.

Katolícke spolky dobročinné, utvorené k liečeniu rôznych rán spoločenských, všetky sily svoje, prítomne nech postaví do služby jedného svätého cieľa: nech podporujú núdzu trpiace rodiny a ulavujú bolasti ranených vojakov.

Každý spolok stupňovanou oduševnenosťou nech začne svoje účinkovanie a tým životoschopnosť svoju nech dokáže v týchto vážnych čacoch, v ktorých zvlášte potrebné sú: nevyčerpatelné milosrdenstvo a neobmedzená obetivavosť.

V súvis s mojím posledným obežným listom cirkevným vyslovujem i tú moju žiadosť, aby po území môjho arcibiskupstva v kostoloch, kde výhlady sú na početné súčasťenie sa ľudu vo večerných hodinách odbavované boly po božnosti s vystavením preveľebnej sviatosti Oltárnej a s modlitbami za kráľa, za víťazstvo našej zbrane a za pokoj. Doma ostavší zámožnejší veriaci, z tej príležitosti ku obetám majú byť vyzvaní a tak sobrané peniaze obráťiť treba ku podporovaniu rodín cbudobnejších narukovaných. Predovšetkým ale o to treba sa starať, aby toto podporovanie prevádzané bolo systematicke a podpory vždy len tí boli účastní, čo sú na to opravde utisnutí. Kde by na sosbierané peniaze snáď nebolo potreby, tie treba poslať ku mojemu úradu, ktorý postará sa o to, aby upotrebené boly ku spomenutým šľachetným cieľom.

Ku týmto pobožnosťam zvlášte hodia sa pri processióch krížových dňov upotrebované modlitby za kráľa a za pokoj. (V. Rit. Strig. pag. 326. pro Rege et pag. 329. pro pace.)

Ostrihom, 2. aug. 1914.

Ján v. r.,
kardinál knieža-primas.

Kresťanský svetový názor je blahonosný bez výmienky pre každého.

Celý svet v plameňoch.

Vojna sa už začala. Naši hrdinskí bojovníci už tam stoja na bojišťach. A všetky dosavadne zprávy hovoria len o zdaroch, o napredovaní našich oduševnených čiat. Hrdinské vojská nemecké, naši verní spojenci porážajú nepriateľa tam, kde ho pristihnú. Všetko to sú mnoho-slubné víťazstvá. Naše a nemecké voje všade napádajú, všade útočia, tak že nepriateľ nútený je obmedzovať sa len na sebaobranu a ustavične cúvať. Nemecké vojská sú už na francúzskom území; na severe pred spojenými čatami Nemecka a našej monarchie ruské vojská stále cúvajú von z Ruského Polska; od severovýchodných hraníc našej monarchie ruské čaty sme odbyli a aj tu naše voje vstúpily na ruské územie. Do Srbska ale naše vojsko na viac miestach vťahlo a zahňalo bandy kráľovrahov.

Tieto zdary nemeckej a našej armády zabezpečujú nám tú veľkú, neoceniteľnú mravnú i hmotnú výhodu, že vojna, rozhodné bitky budú od našich hraníc ďaleko, na ruskom území. Kto si vie predstaviť to pustošenie, ktoré nastane na území bojišťa, len ten vie oceniť veľkosť zdaru našich zbraní v tom, že sa im miesta krvavých pustošiacich bojov podarilo zatisknúť na územia našich nepriateľov.

Zdary našich čiat naplňujú nás teda úprimným potešením a uspokojením. Naši víťazní bojovníci s oduševnením, s nezlomnou hrdinkosťou konajú svoju svätú povinnosť. My ale, ktorí sme zostali doma, máme tiež nie s menšou oduševnenosťou a horlivosťou plniť tie povinnosti, ktoré nám naša láska ku vlasti a naša vernosť ku trónu nakladá, aby sme aj my, kto ako len môže, napomáhali víťazstvo našich bojovníkov.

Obzvlášte dve povinnosti plňme s príkladnou oduševnenou horlivosťou. Jednou našou svätou povinnosťou je, aby sme familie do zbrane povolaných napomáhali, podporovali a neopúšťali. Kto niečo má, nech si to podelí s úbohými opustenými. Zamestnávateľ nech dáva svojim zamestnancom, sluhom zaslúženú mzdu, ba jestli môže, nech im doloží mzdu tých, ktorí sa lepšie majú, nech pamätajú na tých opustených, ktorí zostali doma. Toto je teraz jednou najhlavnejšou vlasteneckou povinnosťou.

Druhou našou povinnosťou je, aby sme

nezanedbali naše polia, naše role. Spojme sa všetci ku vybaveniu poľných prác. Starí-mladí, veľkí-malí pomáhajme si spoločne. Nahradme my, ktorí sme doma zostali, chybujúce ruky v poľnej práci našou dvojnásobnou pilnosťou. Na žiaden pád nenechajme bez opatery náš najväčší poklad, našu drahú matku-zem.

Naša zväčšená práca bude mať dvojnásobné ovocie. Naši vojaci zvíťazia na bojišti a my ovládneme neš robotu v gazdovstve a uvedení do poriadku našich gazdovských vecí predídeme nedostatku, biede a iným tisícovým válečným nerestiam.

Bratia, rodáci! Naši hrdinovia bojujú za nás, za našu vlasť, My, ktorí sme doma zostali, pracujme za nich a za našu vlasť. Keď aj my budeme plniť svoje povinnosti, víťazstvo našich zbraní bude tým skvelejšie, tým slávnejšie.

Kalendár o vojne. — Súvaha svetovej vojny.

Rakúsko-uhorská armáda zaujala:

- 6. aug. Olkus ruské mesto.
- 6. aug. Wolbrom ruské mesto.
- 7. aug. Miechow ruské mesto.
- 8. aug. Radzivilov ruskú obec.
- 8. aug. Woloczyska ruskú obec.
- 8. aug. Nowosielice ruskú obec.
- 8. aug. Naši prekročili rieku Vistulu a od hraníc na 40 kilometrov zaujali všetky obce.
- 12. aug. Zaujali Tedrejov ruské mesto.
- 14. aug. Na južnom bojišti zaujali srbskú pevninu a mesto Sabac.
- 15. aug. Na východnom brehu Driny Srbov porazili pri Loznici a Ljesnici.
- 11. aug. Albánske čaty zaujali srbské mestá Deber, Djakovo a Ipek.

Nemecké čaty zaujaly:

- 3. aug. Kibarty ruskú obec.
- 3. aug. Libau ruský prístav.
- 3. aug. Alexandrovo ruské mesto.
- 4. aug. Czenstochau ruské mesto.
- 4. aug. Kalis ruské mesto.
- 4. aug. Bendzin ruské mesto.
- 5. aug. Briey francúzske mesto.
- 6. aug. Nemecké čaty spojili sa s rakúsko-uhorskými pri Czenstochove a Bendzine.
- 7. aug. Nemecké čaty zaujaly belgickú pevninu a mesto Lüttich (Liége).
- 10. aug. Zaujaly ruské mesto Sosnovice.
- 10. aug. Pri Mühlhausenne porazili a zničili VII. vojenský sbor francúzsky.

- 11. aug. Porazili a zničili XV. vojenský sbor francúzsky.

Vojnu odkázali:

- 1. aug. Rakúsko a Uhorsko Srbsku.
- 2. aug. Nemecko Rusku.
- 4. aug. Nemecko Francúzsku.
- 4. aug. Belgicko Nemecku.
- 6. aug. Anglicko Nemecku.
- 6. aug. Rakúsko a Uhorsko Rusku.
- 7. aug. Srbsko Nemecku.
- 12. aug. Montenegro (Čierna Hora) Rak. Uhorsku.
- 13. aug. Montenegro (Čierna Hora) Nemecku.
- 13. aug. Francúzsko Rakúsku a Uhorsku.
- 13. aug. Anglicko Rakúsku a Uhorsku.

Vojna proti Srbsku.

Úradná zpráva z 10. aug. Na južnom bojišti pozdĺž riek Driny a Sávy vo všeobecnosti panuje pokoj. Černohorské oddelenia aj včera pokúsili sa prekročiť hranicu Hercegoviny. Proti Teodo menovanej časti kattarovského zálivu černohorské čaty popoludní žive síce, ale bez každého výsledku strielaly.

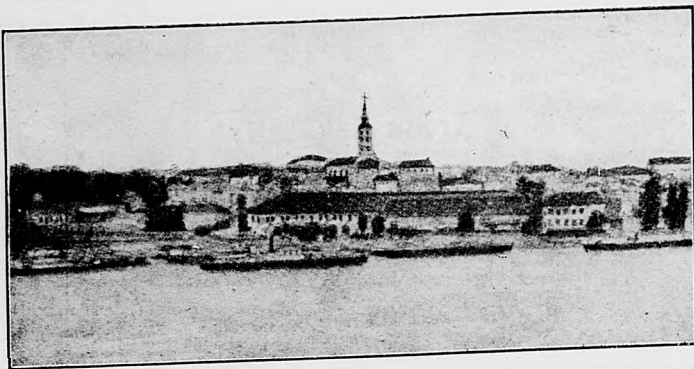
Úradná zpráva 14. aug. Naše čaty 14. aug. na viac bodoch vtiahly do Srbska a tamjšie nepriateľské sily odbyly.

Všetky akcie našich čiat byly zdarné. Sabac je v našich rukách.

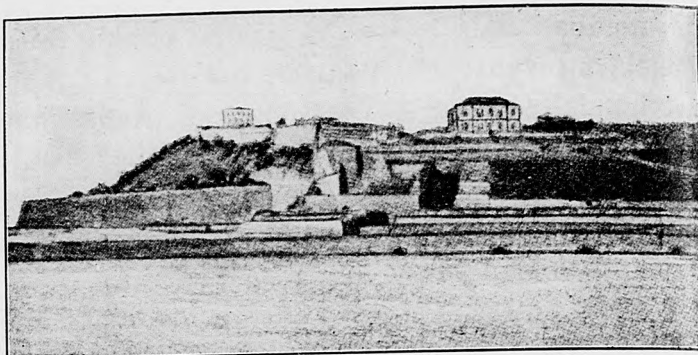
Srbský dvor sa sťahuje. Sofia, 15. augusta. Z Nišu telegrafujú, že srbský kráľovský dvor porobil prípravy, aby sa z Nišu presťahoval do Skoplja (Üsküba).

Srbský desentor o srbskej armáde. Z Levoče oznamujú, že občianska stráž v Poprade chytila jedného mladého srbského vojenského úskoka a zaviezla ho na kráľovský fiškalát v Levoči. Mladý človek bol aktívnym vojakom srbskej armády a so 16 kamarátmi ušiel z Belehradu, keď následkom mobilizácie nastaly tam zmätky. Patričný rozpráva, že srbskí dôstojníci sú brutálni a že vojsko hladuje. Obyvateľstvo Srbska sa ešte pred vojnou búrilo a v Srbsku panuje všeobecný náhľad, že touto vojnou vedú Srbov na bitúnok. Každý, kto len môže, uteká menovite do Bulharska.

Rozhodné víťazstvo na srbskom bojišti. (Úradná zpráva 16. augusta) V bitke pri Drine, proti silnému nepriateľovi naši dosiahli rozhodné víťazstvo, ukoristili veľké zásoby vojenského vstrojenia a mnohých zajali.

Belehrad.

Pevnina v Belehrade.

Vojna proti Rusku. Ohlas k Poliakov.

Keď naše čaty prekročily rusko poľskú hranicu, naše veliteľstvo uverejnilo nasledovný ohlas v nemeckej a poľskej reči:

K poľskému ľudu? Z vôle Všemohúceho, ktorý riadi osud národov a z moci najvyššieho pána našej armády, spojené rakúsko uhorské a nemecké vojská prekračujú hranicu. Týmto so sebou nesieme aj oslobodenie Poliakov zpod jarma Moskovitov. S dôverou vítajte naše zástavy. Spravodlivosť vám prinášajú. Tieto zástavy sú nie cudzie ani vám, ani vašim bratom. Milióny Poliakov stoja asi od poldruha sto rokov v sväzku monarchie a nemeckej ríše vo výtečnom kultúrnom vývine a preslávne tradície Poľska už od kráľa Sobieskeho, ktorý kedysi v úzkostiach postavenej krajine Habsburgovcov poskytnul silnú pomoc, sliate sú s jeho západnými susedmi. Teda my poznáme a rozumieme rytierskosť a vynikajúcu schopnosť poľského ľudu. Svalanie tých brázd, ktoré nás delia od výsledkov kultúry Západu a aby sme vám otvorili všetky pramene duchovného a gazdovského napredovania, toto je jednou z dôležitých úloh tejto vojny. My sme nehľadali túto vojnu. Nekonečný rad nápadov a osočovaní Rusko dovŕšilo tým, že stopy proti rakúsko-uhorskému panujúcemu domu spáchaného ohavného útoku svojim stanoviskom zakrývalo a použilo príležitosť, aby napadlo monarchiu a spojeneckú nemeckú ríšu. Takto sa dostal najvyšší pán našej zbrannej moci od toho nutného položenia, aby vzal do ruky zbraň ten panovník, ktorému Európa už do viac desaťročí môže dať pokoj. Každý obyvateľ Ruska, ktorý sa následkom zdaru našich zbraní dostane pod

našu ochranu, od nás, jako od víťaziacich zkusí len spravodlivosť a ľudskosť.

Poliaci! S radosťou a bez podmienky odajte sa do našej obrany. Podporujte naše snahy s celým srdcom. Každý nech dôveruje v spravodlivosť a dobrotu najvyššieho pána našej zbrannej moci a každý nech koná povinnosti svojho povolania, povinnosti udržiavania svojej domácnosti, tú úlohu, ktorú vám vôľa Všemohúceho s terajším zvratom vykázala.

Hlavné veliteľstvo c. k. rakúsko-uhorskej armády.

Svätá vojna Poliakov

Viedeň, 11. augusta. Oduševnenie Poliakov nemá hraníc. Nesmierna radosť, že sa rakúsko-uhorská monarchia poráta s Ruskom, ešte aj v najodľahlejších poľských obciach sa impozantne prejavuje. Jedon poľský udenár celú svoju zásobu mäsa rozdal prišlým vojakom a aj odtedy zdarma im dáva mäso. Chudobné obyvateľstvo živia sami zámožnejší Poliaci, aby neboli na farchu štátu. Poliaci hlásajú, že táto vojna je svätou vojnou Poliakov.

Napredovanie našich čiat na ruskom území.

(Úradná zpráva 13. augusta.) Zo severného bojišťa oznamujú: Naše čaty v Ruskom Poľsku 12. aug. postúpily po Jedrzejov. Jedrzejov leží pozdĺž viedeňsko—varšavskej východnej železnice.

Asi 700 ruských vojenských úskokov zbiehli do Lincu, Salzburgu a Innsbrucku.

Ducha našich čiat charakterizuje zpráva, že jedon husár, ktorého zajali, na druhý deň na koni jedného kozáka ušiel a vrátil sa ku svojej čate.

Rusi reterirujú. (Úradná zpráva 14. aug.)

Na severovýchodnom bojišti jednu ruskú čatu, ktorá pozostávala z jedného bataillona a viac kozáckych stotín a ktorá mala viac strojových pušiek a 12 kanónov, odbyli sme tak, že nepriateľ rozutekajúc sa cúvol za hranicu. Krem toho viac menších ruských oddelení ktoré prešli cez hranicu, už na blíženie sa našich čiat cúvlo.

Rozhodujúce bitky budú na ruskom území.

Viedeň, 15. augusta. Reterirovanie ruských pohraničných čiat činí možným, aby naša armáda javíšte svojich operácií preniesla na nepriateľské územie. Následkom toho väčšie válečné udalosti odohrajú sa ďaleko od našich hraníc, na území Ruska. Toto tak zo strategického jak mravného ohľadu má veľmi veľké výhody.

Odplata za ruské násilníctvo. Viedeň, 15. augusta. (Úradná zpráva.) Tunajšie americké veľvyslanectvo spoločnému zahraničnému ministerstvu dalo na vedomie nasledovné: Dňa 13. augusta tohoto roku cis. a kráľ. vicekonsula Hoffingera, ktorého odchádzajúci petrohradský veľvyslanec nechal na stráženie vášho diplomatického archíva a za bezpečnosť ktorého ruský zahraničný úrad výslovne prevzal garanciu, čo válečného zajatca zatkli. Ohradzovanie sa amerického veľvyslanectva, ktoré — ako je známe — na dobu vojny prevzalo obranu Rakúšanov a

Uhrov v Rusku, proti tomuto zjavnému urazeniu medzinárodného práva, bolo bezvýsledné.

Vláda Rakúsko-Uhorska na toto násilnícke pokračovanie Rusov, ktorí ostatne samovoľne zatkli aj úradníka kancelárie veľvyslanectva Lostera, odpovedala tým, že nariadila zatknúť ruského úradníka kancelárie Štokovského, ktorý stráži diplomatický archív viedeňského ruského veľvyslanectva, duchovného ruského veľvyslanectva Jabubovského a nateraz v Budapešti meškajúceho bývalého ruského konsula sarajevského Igelströma.

Vojna proti Čiernej Hore.

Blokáda Čiernej Hory.

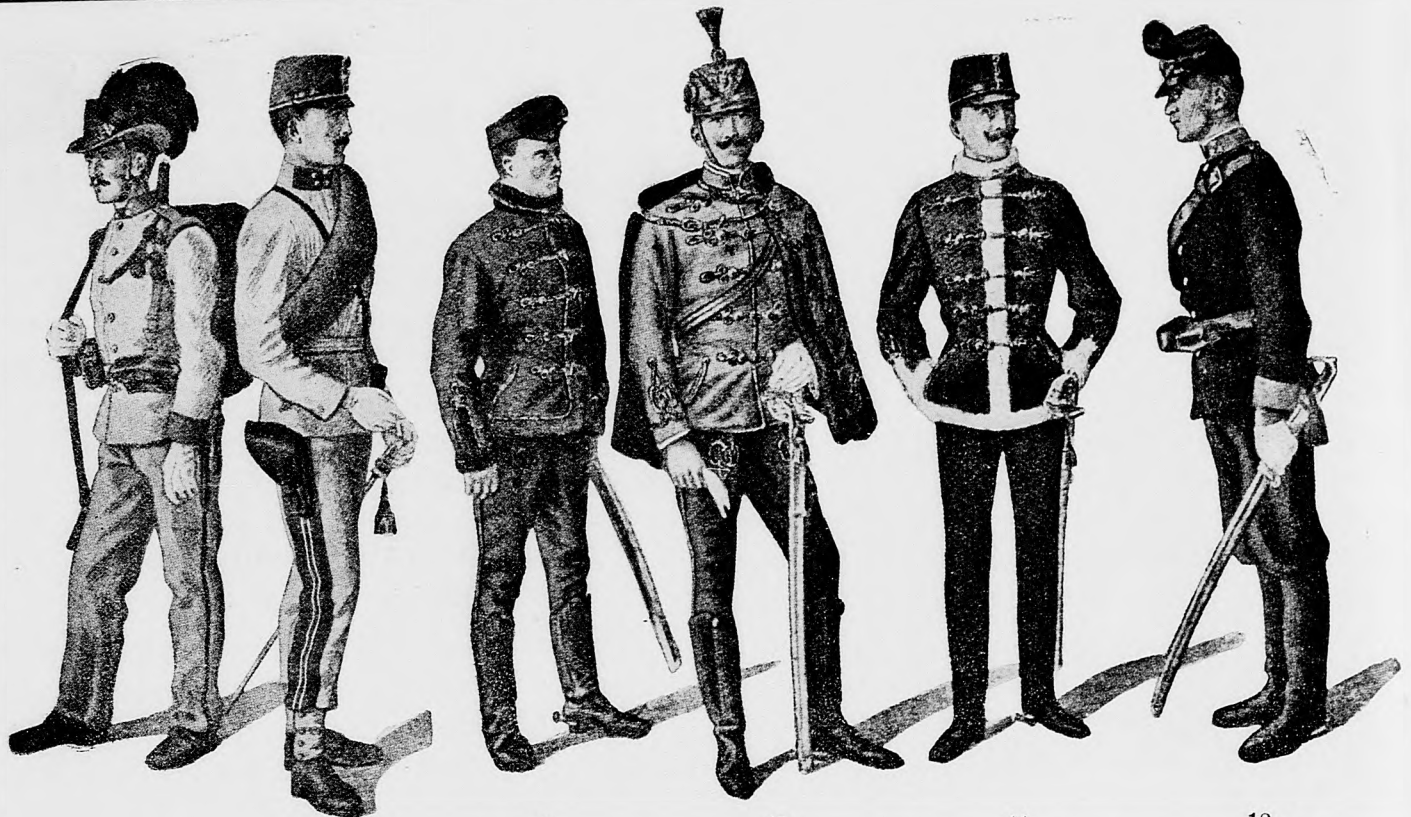
Viedeň, 11. augusta. (Uh. telegr. kancelária.) Anton Casa cis. a kráľ. kapitán na radovej lodi večera, 10. augusta 1914., vydal túto deklaráciu:

«Ja podpísaný Anton Casa, cis a kráľ. kapitán na radovej lodi, veliteľ rakúsko-uhorskej námornej válečnej sily vyslanej na vody černo-horské, vzhľadom na válečný stav medzi rakúsko-uhorskou monarchiou a černo-horským kráľovstvom, na základe mne udelenej moci vyhlasujem nasledovné:

1. Dňa 10. augusta o poludňajšej 12. hodine pod mojím velením stojáca ozbrojená sila začne faktickú blokádu brehov černo-horských.

Naši vojaci: 1. Plukovník generalného štábu. 2. Major generalného štábu. 3. Dôstojník tirolských jágrov. 4. Rakúsky landverista v táborskom odevu. 5. Námornický dôstojník. 6. Bosniacko-Hercegovinský jäger.

Naši vojaci: 7. Jáger. 8. Jágerský dôstojník v letnom kroji. 9. Husár. 10. Husársky dôstojník. 11. Honvédhusársky dôstojník. 12. Veľák vojenského vlaku.

2. Táto blokáda rozprestiera sa na pásmo brehu, na všetky prístavy, zálivy, loďné terény, na ústie riek a na ostrovy.

3. Lode s nami v priateľstve nazívajúcich jako i neutrálnych mocností, nachádzajúce sa na blokovanom priestore, dostanú 24 hodín času, aby opustili blokovaný priestor.

4. Proti každej lodi, ktorá by narušila blokádu, zakročím dľa zásad medzinárodného morského práva».

Deklaráciu túto náš zahraničný úrad sdelil všetkým vo Viedni akreditovaným zástupcom cudzích mocností.

Nemecko proti Rusku.

Telegram štátneho sekretára Jagowa.

Rím, 12. aug. Nemecký zahraničný štátny sekretár Jagow nemeckému veľvyslancovi na rímskom kráľovskom dvore poslal nasledovný telegramm:

Chýry, ktoré z nepriateľských krajín o nemeckých nezdaroch rozširujú v Ríme, sú od prvého až do posledného falošné. Naše čaty na ruskej hranici všade odbyly ruské čaty, zničily pri Soldnave jednu brigádu ruskej jazdy a rozprášily jednu ruskú divíziu pri Insterburgu.

Vo východnom Prusku po nepriateľovi niet ani stopy. Naša ztrata je naskrze nepatrná.

Censtochova, Kališ, Kibarti a iné pohraničné ruské mestá sú v našich rukách. Obyvateľstvo Poľska s neopísateľnou oduševnenosťou vívalo naše čaty. Z Ruského Poľska sa Rusi úplne vypratali a v krajine vypukla revolúcia proti Rusku.

Naša flotta dominuje na ruskom Baltickom mori a s výsledkom bombardovala Libavu. Válečná loď «Goeben» v Bone a vo Filippeville rozrumila základ francúzskych operácií.

Modernú a mocnú lüttichskú pevnosť po 36 hodín trvajúcim boji sme zaujali. Aj francúzske mesto Briey sme zaujali.

Nemecko-francúzska vojna.

Víťazstvo Nemcov pri Mühlhausene a Lagarde.

Berlin, 12. augusta. (Wolffova agentúra.) Pri Mühlhausene nemecké čaty zajaly 10 francúzskych dôstojníkov a 614 obecných vojakov, ďalej ukoristily 4 batterie, 10 vozov a veľa zbrane. Na nemeckom území už niet nepriateľa. Pri Lagarde naše čaty zajaly vyše tisíc francúzskych neranených vojakov, teda asi šiestu časťku dvoch francúzskych plukov, ktoré tam boli.

Nemecko-anglická vojna.

Nemecká pod morom chodiaca loď na anglických brehoch.

Berlin, 12. augusta. (Wolffova agentúra) Behom posledných dní jedna pod morom chodiaca nemecká loď preplávala pozdĺž východných brehov Anglicka a Škótska až po Shetlandské ostrovy. O výsledku tejto cesty podmorskej lode z vojenských príčin nič nemožno podať verejnosti.

Nemecké míny pri anglických brehoch.

Berlin, 14. augusta. Voči anglickým zpravám Wolffovu agentúru splnomocnili vyhlásiť, že v Severnom mori neni sú uložené míny na takých miestach, ktoré by ohrozovaly neutrálny obchod, lež míny sú poukladané v bezprostrednej blízkosti anglických brehov.

Svetová vojna.

Prečo je vojna? Prečo ide človek na človeka kanónami, strojovými puškami, bombami, mečami? Prečo oplakávajú deti otcov, manželky manželov? Rodičia synov?

Prečo? A koľko je takýchto otázok, na ktoré nikto nám nedá správnu odpoveď.

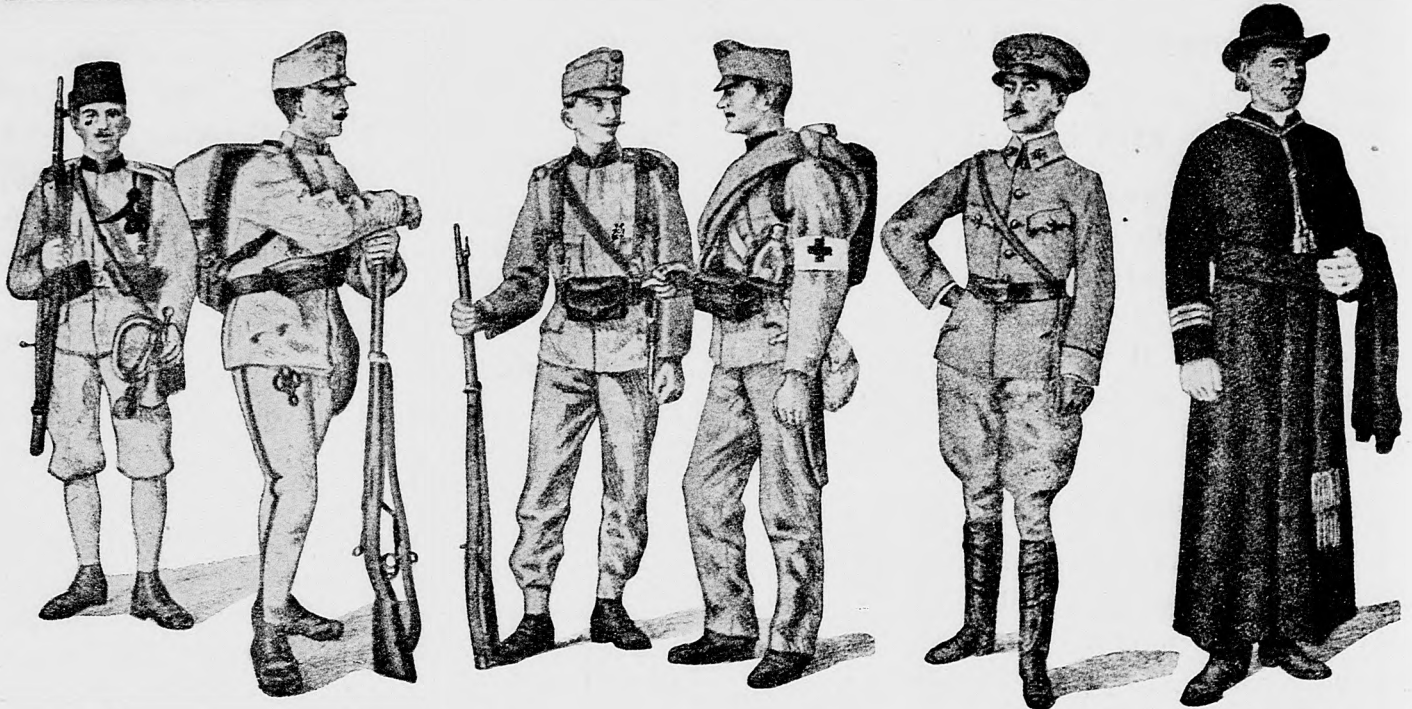
Všetky štáty ozbrojovaly sa už od dávnych časov. Mnohé sa zadlžily, len aby mali silné vojsko. Čím viac vojska a čím viac pekelných strojov, ktoré um ľudský k tomu vymyslel, aby sa ľudia tým lepšie vedeli vraždiť a nivočiť. To šílené ozbrojenie, pre ktoré štáty novými a novými tarchami obťažili svojich obyvateľov, muselo koniec vziať. Tá nenávisť, ktorú jeden štát proti druhému prechovával, tá dychtivosť po pomste musela raz vo vojnu vypuknúť. Čas prišiel a dnes už celá Európa postavila svoje vojsko do šikov. Podajedni už sa bijú. Už padajú mrtví, už stonajú ranení. Kanóny hučia, guľky hviždia, bárs ďaleko od našich obcí, my ale predsa čujeme ten rachot. Vidíme v duchu, ako sa vrhajú húfy vojakov jeden na druhého. Vidíme, ako padajú celé rady pod guľami kanónov. Vidíme hrozný účinok pekelných strojov, ktoré na kusy trhajú telá ľudské a rozhadzujú ich na všetky strany. Trneme od strachu a pýtame sa: Prečo je vojna? Prečo sa vraždia ľudia, ktorí sa ani neznajú, ktorí jeden druhému neublížili?

Prečo je vojna?

Na túto otázku len ruský cár vie dať odpoveď. On chcel, aby bolo v Európe také krvioprelatie, aké hádam od stvorenia sveta nebolo. Áno, ruský cár rozhodnul, aby bola vojna.

Naši vojaci: 13. Delostrelec jazdeckej batterie. 14. Dôstojník dragónov. 15. Dôstojník tirolských jágrov. 16. Kaprál ulánov. 17. Kapitán pešiakov. 18. Dôstojník jágrov.

Naši vojaci: 19. Hornista bosniackych pešiakov. 20. Pešiak uhorského regimentu. 21. Rakúsky landverista. 22. Saniteller. 23. Rakúsky vojenský automobilista. 24. Vojenský duchovný.

Márne sa uchádzali uňho o mier. Márne ho prosili, aby sa nemiešal do záležitosti rakúsko-uhorskej monarchie. Ruský cár zastal tých srbských vrahov, ktorí v Sarajeve zavraždili Franca Ferdinanda a jeho manželku. Dokázané je, že tých vrahov do Sarajeva poslalo Srbsko. To Srbsko, ktoré pred pár rokami zavraždilo svojho kráľa a kráľovnú. Pre túto vraždu nešiel sa pomstiť ruský cár; ba úradné Rusko sriadilo to sprisahanie a ono na srbský trón postavilo kráľa Petra. A odtedy tajná ruská ruka jedno-
stajne intrigovala proti našej monarchii. Po tejto agitácii až príliš narástly Srbom rohy a už tak hovorili, že onedlho ich bude Bosna, Hercegovina, Horvátsko a Slavonia. Ich bude, bo im to baľuška, ruský cár, prisľúbil. A pod protektorstvom bieleho cára jednotajne pracovala proti nám ruská irredenta. Ona poslala bombu debrecínskemu grécko-katolíckemu biskupovi. Ona vyslala anarchistov do Záhrebu, aby bomby hádzali na horvátskeho bána. Rusko vychovalo v Srbsku tých banditov, ktorí v Sarajeve bomby hádzali. A keď tak hlboko urazená monarchia zadosťučinenie žiadala od Srbska, ruský cár vyzval Srbov, aby odopreli žiadané zadosťučinenie. On vraj zastane vrahov. Nedovolí, aby sa monarchia pomstila na Srbsku. I mobilizoval svoje vojsko a poslal ho proti nám a proti nášmu spojencovi nemeckému cisárovi. A v jed-

nom vyzval Francúzov, aby i oni napadli Nemecko. Potom všetky európejské národy stali pod zbraň a vypukla vojna, akej ešte nebolo, kým svet stojí. Vzdelané štáty sa valčia. S najdokonalejšou zbraňou idú jedon na druhého. Každý chce čím viac ľudí zavraždiť, lebo len tak zvíťazí; len tak si naznačí meno do svetovej histórie medzi víťazov.

Aký koniec vezme táto vojna, o tom privčas by bolo premýšľať, lebo veď ešte sme len na počiatku. Kedy budeme na konci, a čo sa stane zatiaľ, to vie len sám pán Boh. Jedno je isté, že táto vojna vyžiada nesmierne obeť tak v ľudstve, ako aj v hmotnom ohľade. Koľko ľudí padne v nej, koľké miliardy ona prehltnie, kto by to vedel vyrátať?

My Uhria s celou dôverou sme sa pustili do vojny. Nechceli sme sa byť, ruský cár nás k tomu prinútil. Preto dúfame a veríme, že nás Boh neopustí. Veď zavraždený Franc Ferdinand a jeho manželka boli príkladní katolíci. Bohu slúžili a za jeho slávu pracovali. Ich vyliata krv volala o pomstu. My sme bez vojny chceli uspokojiť ducha zavraždeného nástupcu trónu a jeho manželky. Ruský cár to nedovolil. Bez príčiny začal vojnu.

Na bojište ideme s tým povedomím, že zvíťazíme. Nemôže byť inak. Boh požehná našu zbraň a pokorí našich nepriateľov. Nebojíme sa

ani smrti, bo veď bránime vlasť. Nedopustíme, aby nám nepriateľ odobral to čo je naše a čo naši predkovia za stolia bránili a zachovali. Náš národ prežil všelijaké vojny a pochodil svoje kalvarie a Boh ho chránil a zachoval. Aj včulka v týchto krušných a hrozných časoch v Nom dôverujeme. On je našou nádejou, On je našou oporou. K Nemu vysielame vrúčne prosby, aby nám dal sily a potechy v tomto navštívení.

S láskou myslíme na našich synov, bratov a otcov, ktorí krv prelievajú za vlasť a šťastie prajeme ich zbrani. Hrdinovia sú a hodní všetkej úcty.

Tých ale spoluobčanov našich — ktorí do vojny nešli — o tomto láskave napomínáme a prosíme aby sa klúdne a pokojne držali. Nech neztratia smelosť. Nech šetria svoje zdravie a svoj majetok. Nech sa tak chovajú, ako sa na poctivých vlastencov sluší.

Boh nás poteší víťazstvom. V Nom dôverujeme, k Nemu sa modlime.

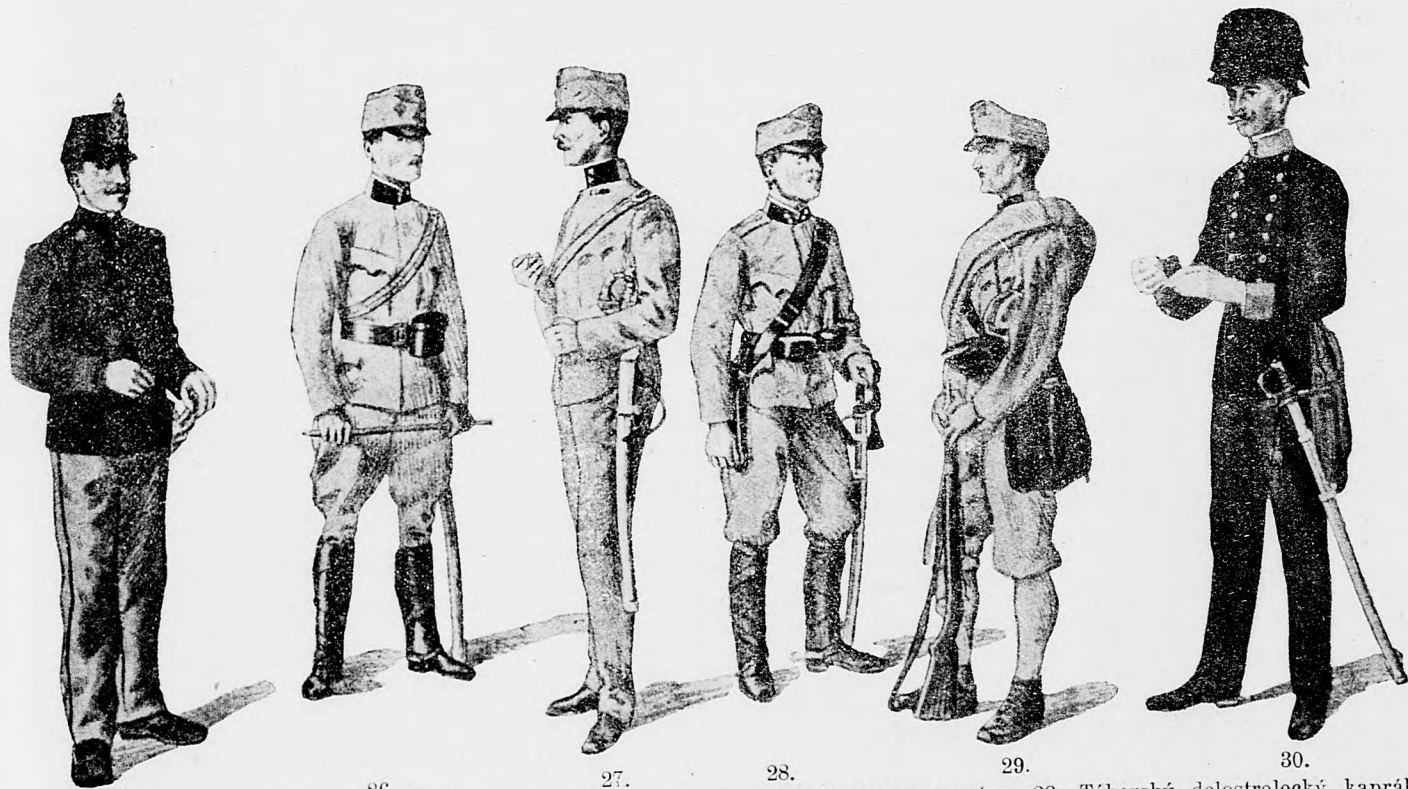
Tatranský.

Každý najmenej jedného člena zavádzaj Katolíckej Ľudovej Jednote!

Česi proti Rusku.

Velký pražský denník «Hlas Národa» píše, že zodpovednosť za vojnu padá na Rusko a na Srbsko, ktoré dva štáty sa už dávno dohodli o vojne. Na Srbsko — píšú tie noviny — pre zavraždenie dediča trónu padá nezmazateľná zodpovednosť a na Rusko tá hanba, že svojou silou ukrývať ohavný zločin vraždy. Noviny tie ďalej takto píšú:

Ruský panslavismus nás nezavedie! Prečo neuplatňuje Rusko svoj panslavismus v Poľsku? Prečo nemiluje Poliakov — veď sú to tiež Slovania? Prečo im ukradlo celú verejnú výučbu? Prečo im dalo pozavierať kostoly? Prečo prenasleduje ich občanov? Nech len nazre Rusko do kroník svojej vlastnej Historie. Najvynikavejší duchovia Poliakov jako martýri trpeli pod kančukou úradníckej brutálnosti, čo ani u najbarbarskejších národov nemá príkladu. Toto nech povážia stonásobne tí fantasti, ktorí v ruskom štáte vidia ideál panslavismu. My odmietame od seba túto myšlienku. A keď Rusko sdužilo sa so srbskými kráľovrahmi, tak len jeden jediný hlas hrmi proti nemu: Tak nech ho zbijú, tak nech ho zničia, ako to vernosť rušiaci Srbi zasľubujú.

Naši vojaci: 25. Delostrelec. 26. Tábořský delostrelecký dôstojník. 27. Delostrelec pevniny. 28. Tábořský delostrelecký kaprál. 29. Delostrelec pevniny. 30. Dôstojník zaopatrenia.

Štátné podporovanie rodín reser- vistov.

Minister vnútra vydal nasledujúce oznámenie :

Uhorský štát podporuje rodiny následkom válečného stavu narukovaných! Nárok majúci hláste sa bezodkladne!

Na základe 59. zák. čl. XI. z roku 1882. nariadujem, aby sa cieľom podporovania popísaly do zbrane povolaných rodiny, ktoré ostaly bez zaopatrenia. Keď toto dávam na verejnú známosť, nech v týchto ťažkých časoch rodiny narukovaných upokoji vedomie, že uhorský štátvykoná všetko možné, aby im na čas neprítomnosti hlavy rodiny zabezpečil podmienky ku živobytiu.

Ku podpore oprávnení.

Nárok na podporu má :

- a) manželka,
- b) dieťa,
- c) nevlastné dieťa (pastorča),
- d) vnuk alebo vnučka,
- e) otec, matka, otčim a macocha.
- f) starý otec, stará matka,
- g) ženin otec, ženina matka,
- h) vlastný alebo nevlastný vrät, alebo

sestra

takého na územi koruny sväto-štetfanskej do aktivnej vojenskej služby narukovaného, ktorý patrilo do neaktivneho stavu mužstva ako rezervista alebo náhradný rezervista, alebo bol na trvalú dovolenú prepustený, potom landšturmistu, taktiež toho, kto na základe LXVIII. zák. čl. z roku 1912. bol ku osobnej službe povolaný, všetci ale len vtedy, ak nemajú žiadneho zaopatrenia, ak sa z dôchodku svojho majetku alebo na inakší spôsob vyživit nemôžu a ak ich patričný ku vojsku povolaný celkom alebo čiastočne vydržoval zo svojho zárobku, pričom ohľadom podpory pod ten istý zretel ako vlastné dieťa padá dieťa to, ktoré štátna ochrana dietok bola v rodine povolaného umiestnila.

Prihlásenie sa o podporu.

Popis stáva sa na základe prihlásenia.

Kto má nárok na podporu, nech sa pri-

hlási bezodkladne : v obciach u *obecného predstavenstva*, v mestách u *toho úradníka, ktorého bol mešťanosta tým cieľom poveril*, v Rjeke ale u toho úradníka, ktorého bola mestská rada tým cieľom poverila.

O podporu nech sa hlási, každý tam v ktorom meste alebo obci sa zdržuje.

Členovia rodín štátnych zamestnancov (aj štátnych železníc) nech sa nehlásia, lebo ich popísanie stane sa úradnou cestou.

Obnos podpory.

Denný obnos podpory na hlavu (na jedného člena rodiny) ráta sa v obnose tom, ktorý pre patričné mesto alebo obec ustálený je ako náhrada priechodného stravovania vojska.

Denný obnos teda je dľa municipii rozdielny, najmenší obnos je denných 57 halierov na hlavu, najväčší 70 halierov, ale v Košiciach 80 halierov, v Rjeke 81 halierov, v Prešporke 88 hal.

Na deti niže osemročné, ako aj na tých členov rodiny, ktorých patričný len čiastočne vydržoval, ráta sa polovica na jedného člena rodiny ustáleného obnosu.

Nakoľko podporovaná rodina vlastného domu, alebo bezplatného byvania nemá, dostane denný príplatok na bytné, ktorý príplatok je z pravidla polovica dennej súhrnnej podpory, ale príplatok tento na celý rok prerátaný, nesmie presahovať to bytné, ktoré patričná rodina ináč platila na rok.

Pre rodinu ustálená denná podpora, včetne aj príplatok na bytné nesmie presahovať obnos priemerného denného zárobku narukovaného.

Ustálenie podpory.

Nárok na podporu konečným spôsobom ustáli :

- v obciach okresný slúžny,
- v mestách mešťanosta,
- v Rjeke mestská rada.

Proti ustáleniu nároku na podporu ako aj jej obnosu apeláta miesta nemá.

Vyplácanie podpory.

Podpory v obciach vypláca rychtár, v mestách mestská pokladnica.

Každý na podporu oprávnený dostane *výplatnú knižočku* a je v nej obsažené všetko, čo treba vedieť.

Podpora po prvý raz vyplatí sa behom augusta, *potom bude sa vyplácať vopred každého 1. a 16. v mesiaci.*

Pozatimné prihlásenie.

Taká rodina, ktorá sa prihlási po dvoch mesiacoch od návratu patričného povolaneho rátaných, alebo po šesť mesiacoch rátaných od smrti, alebo zmiznutia povolaneho, nemá vôbec nároku na podporu.

Zvláštne ustanovenie.

Členovia rodiny povolaneho bývajúcí na území koruny svätoštefanskej, majú nárok na podporu aj vtedy, ak patričný povolaneý je príslušníkom rakúskym, alebo hercegbosen-ským.

Ján Sándor vl. r.

kr. uh. minister vnútra.

V. súvis s nadriadením týmto upravil minister všetkých prvých úradníkov municipiálnych, aby pri týchto podporách pokračovali čo najrýchlejšie a najsvedomitejšie a ustálil termín popisu na podporu odkázaných *na tri dni*. Slúžnovské úrady ale budú mať vy-niesť svoj výrok *behom 24 hodín*. Minister upozornil administratívne vrchnosti aj na *krajinský výbor*, stojaci pod predsedníctvom ministerpredsedu, ktorý zahájil tú najrozsiahlejšiu spoločenskú akciu v prospech rodín povolaneých rezervistov a landšturmistov. Tieto prísne poriadky sú zárukou toho, že sa tento raz podpora táto všade na čas vyplácať bude.

Mimoriadne ministerské nariadenia.

Ministerstvo vnútra na všetky právomocnosti vydalo obežník, v ktorom vzhľadom na dnešné zahraničné polozenie a na to, že značný počet vojopovinných zdržuje sa v cudzine, právomocnosti vyzýva, aby primeraným, nie úradným spôsobom *hľadely vplývať na príbuzných, žeby svojich v cudzine sa zdržujúcich nahovorili, aby sa vrátili* a sdelili im menovite to, že na všetky priestupky a prečiny proti vojenskej moci

(nedostavenia sa ku assentírke, na okčasné cvičby atď.) jeho veličenstvo kráľ udelil všeobecnú amnestiu, ak sa patriční po svojom návrate bezodkladne hlásiť budú u tej vojenskej vrchnosti, pod ktorú patria a ak by na zpiatočnú cestu nemali peňazí, nech sa hlásia u najbližšieho rakúsko-uhorského konsulátu, on im poskytne prostriedky, aby sa na najkratšej, dnes ešte možnej ceste domov dostať mohli.

Ministerstvo vnútra upozorňuje všetky právomocnosti, žeby mestá a obce pod svoju právomoc patriace vyzvaly ku *najväčšej spori-vosti so svojimi zásobami uhlia*, lebo v terajších pohnutých časoch veľa záležitostí na tom, aby mestské a obecné verejné podniky nebolý prinútené zastaviť prácu a aby nové objednávky uhlia obmedzily len na to najpotrebnejšie, lebo ažpráve príslušná krajinská komissia porobila všetky možné poriadky, predsa ostane do-prava uhlia náramne obmedzená, menovite počas trvania válečného vozného poriadku na železničiach. (Jedná sa tu o mestské vodárne, elektrárne a iné verejným záujmom slúžiace podniky. *Red.*)

Taktiež ministerstvo vnútra upravuje právomocnosti, aby vzhľadom na to, že všetka súkromná pomoc má sa teraz venovať potrebám «Červeného kríža» a podpore rodín do zbrane povolaneých rezervistov, *zastavily všetky ostainé akékoľvek sbierky a povolenie ku novým sbierkam aby až do odvolania nedávaly.*

Ministerstvo honvédstva ku prvým úradníkom municipií upravilo telegrafický prípis, v ktorom sdeluje, že *ku prevedeniu žatry, svážania a mlatby z mužstva povolaneého ku zemebrancekým (landšturmistickým) plukom, prepustí jednu čiastku*, ktorá po väčších skupinách poslaná bude do miest a okresných sídiel, zkadial takých vojenských pomocníkov mešfanosta, poľažne prvý úradník okresu pošle buďto v skupinách na veľkostatky, alebo môžu ísť jednotlivé tieto práce vykonať si sebe doma, alebo iným v nich pomáhať; cudzím i v prvom páde ovšem za primeranú náhradu. Pravdepodobne potrebný počet pracovných síl majú spomenutí prví úradníci podobne telegraficky oznámiť patričnému veliteľstvu sboru a taktó prepustené mužstvo musí sa do 1. septembra ku svojim plukom navrátiť. Mužstvo na tieto práce odíde v svojich šatách.

Minister vnútra napomína všetky právomocnosti, aby aj *ony prispely ku zpäťvedeniu sriadených národohospodárskych pomerov, menovite aby dbaly svoju platebnú schopnosť zadržat*. Tým cieľom majú sa všetky prepychové výdavky zastaviť a aj tie potrebné obmedziť len na to najsúrnejšie. Menovite investície majú sa odročiť na lepšie časy, lebo sa dnes na vyzdvihnutie požičky rátať nemôže. *Teda sporivosť v každom smere.*

Nové poriadky na pošte.

Úradný Bpesti Közlöny doniesol nariadenie o nových poriadkoch na pošte, ktoré sa staly nutnými následkom válečného stavu. Hlavné ustanovenia sú tieto!

1. Počas trvania vojny pošta neručí za rekomandovaný list a ak sa ztratí, nezaplátí zaň náhradu.

2. Neručí ani za balíky a peňažné listy, okrem ak ztratu zavinila nevernosť poštového zamestnanca.

3. Do Čiernej Hory zastavená je celá doprava.

4. Zastavuje sa aj medzinárodný obrat poukázkový a dobierkový, následkom čoho poštové poukázky do cudzozemska sa neprijímajú, cudzozemské poukázky ale, ktoré boli dané na poštu po 9. auguste 1914. sa nevyplátia.

Poukázky do Rakúska, Bosny a Hercegoviny sa aj naďalej prijímajú.

5. V tuzemskom obrate pošta prijíma balíky obsahujúce papierové peniaze po váhu 5 kgovú, ale peniaze musia byť zabalené do voskového plátna rubom na vonok obráteného tak, žeby sa ohmataním dalo zistiť, či balík obsahuje skutočne peniaze. Aj za takéto balíky ručí pošta iba vtedy, ak jeho ztratu zavinila nevernosť poštového zamestnanca.

O moratóriume.

Vzhľadom na prítomné válečné pomery nariadené moratórium vláda predĺžila do 1. októbra. K poučeniu etených čitateľov v nasledujúcom vysvetlíme:

Čo je moratórium?

Je to zákonné ustanovenie, dľa ktorého splácanie rôznych pohľadávok sa predlžuje, čili

dáva sa právo dlžníkom, aby svojej platebnej povinnosti urobili zadosť o určitý čas neskoršie. Naše terajšie moratórium na príklad trvá počnúc od 1. aug. do 1. októbra. Za túto dobu nemožno zmenky protestovať (a prirodzene ani žalovať), ani exekúcie prevádzať, banky a iné peňažné ústavy nie sú povinné vyplácať na vklady viac než 200 K atď. Nevzťahuje sa ale moratórium na nájomné z bytov (iba ak nájomca povolaný je k vojsku), ďalej na platy a mzdy zamestnancov a robotníkov. Ak ale niekto aj použije svojho práva a nevyrovná niektorý svoj záväzok, úroky za dobu moratória sa mu pečítajú (teda na pr. banky musia zúročiť vklady aj počas moratória).

Toto obmedzenie platebnej povinnosti má svoj dobrý účel: zamedziť v hospodárskom živote zmätok, ktorý mohol by po prípade vzniknúť pod vplyvom poplašných zpráv. Našli by sa vždy nesvedomiti ľudia, ktorí by takéhoto zmätku využili ku svojmu prospechu. Veriteľ mohol by od svojho dlžníka vynútiť si také podmienky, ktoré by tohoto priviedly na pokraj záhuby. Banky a iné peňažné ústavy mohli by sa dostať tiež do veľmi ťažkého polohovania, ak by musely vklady hromadne vyplácať. Veď všetci vieme, že veru banka peniaze u nej uložené neponechá si vo svojej pokladnici (ako že by mohla od nich úroky platiť?), ale rozpožičia ich zase na zmenky, hypotéky atď. Keby teraz musel daktorý peňažný ústav všetky vklady, alebo väčšiu ich čiastku vkladateľom naraz vrátiť, nuž by mu to za jedno ani nebolo možno, bo veď zinkasovanie pohľadávok už samo potrebuje istý čas, za druhé ale viedlo by to ku záhube dlžníkov banky, od ktorých by ona nemilosrdne musela svoje pohľadávky vymáhať. Aj v úplne pokojných, riadnych časoch bránia sa peňažné ústavy proti takejto možnosti tým, že na väčšie vklady vymieňujú si istú výpovednú dobu, aby si zatiaľ peniaze opatril mohli. Táto ochrana ale vo válečných časoch niekedy nestačí, bo vkladatelia pod vplyvom poplašných zpráv vyberajú svoje vklady tak hromadne, že banka pri najlepšej vôli nemohla by im vyhoveť. Aby sa tomu predišlo, v takých časoch vyhlási sa «moratórium», ktoré dáva ústavom právo odopreť na určitý čas výplatu vkladov buďto vôbec, alebo čiastočne (akou nás vyše 200 kor.)

Je to sice isté obmedzenie vlastníckeho práva, ale obmedzenie užitočné nielen pre dižníkov, ale aj pre vkladateľov. Bolo by veľmi nerozumné na zlom-krky vyberať svoje peniaze z peňažných ústavov a uschovávať ich doma, kde vystavené sú všaliakej možnej nehode: ztrate, krádeži, ohňu atď. a nad to všetko, nielen že nenesú úžitok (úroky), ale aj sám ich majiteľ vystavený je pokušeniu zbytočného utrácania. Práve tak, ako sa nikto nepozostaví nad tým, ak úrady postavia duševne chorého, slabomyseľného alebo nerozumne utrácajúceho človeka pod tŕststvo, to jest zbavia ho čiastky jeho osobných práv a menovite práva slobodného nakladania s vlastným majetkom, tak treba tiež len schvalovať, keď sa nerozumným vkladateľom znemožni, aby svojim nerozmyselným jednaním poškodili seba i druhých. Snáď v jednom či druhom prípade je toto pokračovanie tvrdé, kruté, ale je potrebné, bo ako staré latinské pravidlo hovorí: *salus rei publicae suprema lex esto*, čili *ohľad na všeobecné blaho nech je najvyšším zákonom*.

Zastavenie alebo obmedzenie výplaty vkladov nedeje sa teda — ako si to snáď niekto myslí — preto, že by štát položil ruku na vklady. Nemôže to urobiť nielen preto, že to domáce zákony a medzinárodné úmluvy zakazujú, ale nemôže to urobiť ani vtedy, keby chcel, bo veď tie vklady neležia v bankách, lež sú rozpožičané medzi ľuďmi.

Odporúčame preto každému, aby zachoval úplne chladnú krv. Tam kde nebolo dosiaľ nebezpečenstva, že by sa peniaze ztratili, niet ho ani teraz.

BESEDNICA.

Mátoha.

Rozpráva jeden turista.

Minulého leta chodil som po našich Horniakoch, ktoré sú tak bohaté na prastaré pamiatky. Pochodil som vrchy, odpočíval som v tŕni prastarých lesov, vyhľadal som rummy hradov, týchto svedkov našich prastarých dejín, počúval som bájky, ktoré vetrik šuškal medzi rumami, študoval som z nich skutočné udalosti.

V blízkosti malej dedinky medzi vrchami, na dubovou horou otočenom brale prišiel som ku sboreninám jedného starého a opusteného kostola.

Veža ešte stála, schody boli sice už práchnivé, ale preto sa dalo ísť po nich na vežu. Loď kostola už ne-

mala krovu a jej steny chmúrne vyčnievaly do výšky. Železným zubom času odlámané skaly tam ležaly na zemi, roztraseené, pokryté machom, obrastené bodlačím.

Slnce už dávno bolo zmizlo s obzora, keď som prišiel ku starému kostolu.

Vodiča som prepustil do blízkej obce, kde som aj ja chcel stráviť noc, veď do dediny, myslel som si, aj sám potrafím.

Za niekoľko minút som oddychoval a potom som sa pohol hore schodami na vežu.

Cez trhliny stien prekukaly lúče plného mesiaca, tak že na schodoch bolo trochu vidno. Práve len tolko som videl, koľko som potreboval k tomu, aby som sa dostal na vežu.

Tešil som sa na tom, že jaký pôžitok budem mať z výhľadu z veže. Veď romantické okolie, ďaleké hory a čo sňah biele domy malej dedinky plným mesiacom dosť dobre budú osvetlené.

Ponáhľal som sa teda hore na vežu.

Otvoril som polámaný oblok veže.... Velebný výhľad!

Striebristé listy na brehu sa ligotaly od svetla mesiaca; na konci obzoru stála dubová hora, ktorej na prestriedku boli rummy niekdajšieho hradu, na pravo odo mňa belala sa malá dedinka a za ňou na zelenom poli páslo sa stádo oviec.

Dlho som sa díval na tento pekný obraz.

Za viac hodín som rozmýšľal o slávnej minulosti predtým ležiacich rumov hradu.

Už bola noc, keď som išiel s veže tými istými schodami, po ktorých som šiel aj hore.

Asi na prostriedku schodov v stene bol jeden výklenok, v ktorom stála štvorhranná skala, ako keby ju len preto boli tak položili, že by si navštevovatelia veže mali kde oddychnúť.

Sadol som si. Môj duch zaletel do ďalekej minulosti. Tak dobre mi padol tento oddych, v ten deň som veľa chodil, bol som ustatý. Zadriemal som.

Na zvláštny hluk som sa prebral.

Ako keby som bol počul kroky okolo seba.

— Kto je tu? — zvolal som, neztratiac ducha-prítomnosť.

— Kto je tu? — znela odpoveď z veže. Ozvena mi odpovedala na moju otázku a vo veži bola úplná tichosť...

Vstal som, pohol som sa dolu po schodách a keď som prišiel k poslednému stupňu, napadla ma nesmierna hrúza.

Predtým stála jedna ženská, v ako sňah bielom odeve, vystierajúc svoje chudé ruky oproti mne.

V prvom okamžení som sa nazdal, že sa mi to len marí.

Ženská tam stála. Jej biely oblek čiahal až po zem, zakrývajúc jej vysoké, stihlé telo. Svoje chudé ruky výhražne vystierala oproti mne. Pohľao mala upretý na mňa...

Chcel som ju oslovit. Slovo mi zaviazlo v hrdle.

Cheel som ist. Nohy mi vypovedaly službu, ako keď by boly pustily korene do schodov. Na čelo mi vysadly kropaje potu. Perny sa mi triasly, oči som zažmúril, aby som nevidel ten prišerný pohľad, ktorý ženská neprestajne na mňa mala upretý.

O niekoľko minút otvoril som oči, postava ešte vždy stála predou mnou, bez slova, nemo hľadiac na mňa, výhražne vystierajúc ruky oproti mne.

Zúfale som volal o pomoc, ale na moje slová odpovedala len ozvena.

Ruky som vystrel ku stene, ako taký človek, ktorý sa topí, habkajúc sem a tam, aby som našiel niečo, čím by som si mohol poradiť v svojom zúfalom položení.

Rukou som natrafil na jeden povraz.

Bol to s veže visiaci povraz cengáča.

Chytil som ho obidvoma rukami. Ako mi len sila stačila, tak som začal zvoníť, mysliac si, že v blízkej dedinke počujú moje zúfale zvonenie a voľakto mi príde na pomoc.

Ja som počul hlas zvonca, ale či ho v dedine počuli?

Mátoha, lebo teraz som už bol presvedčený, že je to mátoha, tam stála nepohnute a ešte vždy na mňa upierajúc svoj strašný pohľad.

Ku poslednému prostriedku som sa obrátil a zvolal som nahlas:

— Každá dobrá duša chváli Hospodina!

Aj to bolo marné. Postava sa nepohla so svojho miesta.

S čela mi kvapkaly veľké kropaje potu, telo sa mi triaslo, bol som blízko ku tomu, že zamdlem...

V tom som počul kroky. Cez dvere bolo možno vidieť svetlo lampáša. Jeden skok, jeden zúfaly skok... a bol som von z veže.

Predou mnou stál farár dediny, s lampášom naplašil celú dedinu svojim šíaleným zvonením.

Sotva som mu vedel odpovedať. Potichu som mu povedal svoje meno, rozpovedal som mu, že som turistom, že som vyšiel na vežu a idúc dolu z nej, že som videl jednu ženskú postavu, ktorú akiste boli zavreli do veže.

Hanbil som sa povedať, že som videl mátohu.

Kňaz vidiac môj ľak, riekol chtiac ma upokojiť:

— Nebojte sa, pane, v tejto veži mimo vás nebolo nikoho!

— Tak je mátoha v nej, — odpovedal som ja teraz už celkom presvedčený.

— Ani mátohy niet medzi týmito rumami, pane, — riekol dobrý kňaz.

— Presvedčte sa, velebný pane, na vlastné oči. Tam stojí vo svojich až po zem siahajúcich bielych šatách, vystiera ramená a oči mala vždy na mňa upreté, ja som ju videl, ráčte ju pozreť aj vy.

Kňaz nepovedal ani slova, ale len vkročil do veže a o niekoľko minút vyšiel so smiechom.

— Mladý človeče, vy máte veľmi tuhú obrazotvor-

nost, — riekol — to, čo ste vy videl, neni mátoha, ani neni ľudská postava, lebo je to jednoduchá socha zakladateľky tohoto kostola, ktorá posiaľ stála v jednom výklenku veže na štvorhrannom podstavci. Túto skalú, tento podstavec, keď ste boli na veži, ste dozaista videli. Sochu som dal sniesť s veže, aby zub času aj tú nezhrýzol a chcem ju dať previezť do dediny, kde ju chcem dať postaviť v jednom výklenku kostola. Presvedčte sa sami: pri svetle lampáša mátoha už nebude taká strašná, ako bola v šere.

Vnišiel som s kňazom do veže, pozreli sme a tak bolo, ako mi kňaz hovoril. Bola to jedna kamenná socha.

O pol hodiny v príjemnej izbičke dedinskej krčmy sám na sebe som sa smial, keď som si pomyslel, že ako som sa nafakal vo veži.

Odtedy sa nebojím mátohy a aj medzi najopustejšími rumami samotný blúdím.

HOSPODÁRSTVO.

Hospodárske práce v auguste.

Na roliach. Po sobraní úrody s poľa nezabúdajme strniská na plytko hneď porať, a jak by sme mienili ešte aj niečo krmu dorobiť, tak zasejme krmné rastliny, ktoré sa do zimy dobre vyvinú a krm nám rozmnožia. Kto máva peknú ďatelinu, tomu sa splatí aj semeno dorábať. Kto by to mienil, nech nenechá na semä tú najbujnejšiu ďatelinu, ktorá ľahko môže poľahnúť, ale je výhodné v dĺžke role asi na 1 meter široký štráf nechať na semeno. Toto sa preto odporúčať môže, že slnko a vzduch lepšie vniknú do ďateliny a semä sa lepšie vyvinie, ako keď sa ďatelina v hromade nechá.

Pri mlátení a vôbec okolo stodôl dávajme pozor, aby sa fajčiari miernili a netmolili sa s horiacou fajkou a zápalkami medzi pajtami a stohami. Múdre urobí každý gazda, keď si posväzanú úrodu proti ohňu poisť.

Dobytok zápražný treba kŕmiť zázivným krmom, aby nielen nevystal, ale aby sa aj menej času ztránilo pri kŕmení statku. Jalovina si ešte dost paše najde, ale nespoliehajme sa len na pastvu, ak vidíme, že sú pasienky slabé. Kde je to len možné, dobytok púšťajme do potoka, aby sa brodil.

V stromových školkách môže sa štepíť na spiace očká. Ak je pôda suchá, prekopávajme ju a na polievanie nezabúdajme.

V ovocných zahradách ovocie bude dozrievať, stromy kde-tu zarodily hojne, podopierajme ich, aby sa haluzy nepoodlamovaly. Pri oberaní ovocia na držanie alebo na odpredaj nedovoľme ho drúkom obijať. Pomalšie ide práca rukami oberať, ale sa ona predsa odplatí. Teraz máme sa starať už o budúcoročnú úrodu, lebo na úrodu budúcoročnú sa teraz očká otvárajú, preto je potrebné pod ovocné stromy teraz pohnojíť, a síce porobme jamy okolo stromu a nalejme do nich hnojnicu a keď ju vpila zem, zase naplníme jamy hnojnicou.

V *kopaninách* treba prizerať a zvlášte v kapustník-
kách, či sa húsenice nezaliali, ktoré treba za rána,
kým sú ešte pohromade, sbierať; neškodí, keď ich proti
húseniciam popolom posypame.

Vo *viniciach* zastrekovať sa bude po tretí raz proti
peronospore. Viazačku treba ponaprávať.

Hydina sa môže teraz najčistejšie držať, kuríny
a krmníky sa čistia a hyd dobre drží, však bude dosť
podvozkov a potom na strniskách sa môže popásať.

Vo *včelíne* dobrý včelár presvedčí sa, či včely už
ničia trúdiv, ak sú včely v tejto práci, tak im pomá-
hajme. Paša sa ešte najde.

CHYRNÍK.

Dar následníka trónu. Následník trónu arciknieža
Karol Franc Jozef na rakúsky a uhorský Červený kríž,
ako i na podporovanie rodín rakúskych, uhorských
a bosenských na vojnu povolaných rezervistov daroval
70,000 korún.

Z biskupstva spišského. Jeho excellencia, osvietený
pán biskup spišský, skut. vnút. tajný radca dr. Alexan-
der *Párvy* vo svojom poslednom obežnom liste naria-
duje, aby na žiadosť vojenských vrchností školské bu-
doviská zaraz prepustené boli na rezervné špitále alebo
na iný vojenský cieľ. — Na podporu chudobných rodín
narukovaných rezervistov obetovali: osvietený pán
biskup 2000, prepošťkanoník dr. Ignác Zimmermann
100, opátkanoník dr. Fridrich Rolny 50, veľprepošť
Ferdinand Fertsek a opátkanoník Viktor Horváth po
20 korunách.

Z biskupstva nitrianskeho. Jeho veličanstvo, kráľ
Jozefa Beláka, podsprávcu nitrianskeho väčšieho seme-
ništa, vymenoval za čestného kanoníka.

Z biskupstva košického. Osvietený pán biskup
August Fischer Colbrie v terajšom pastierskom liste
duchovných svojej diecesy vyzval, aby poučili svojich
veriacich, že práca neni hanba a preto kto len môže,
aby pomáhal svojim spolublížnym čímskôr spratať
úrodu z poľa. Osv. pán biskup upozorňuje veriacich, aby
sa zdržiavali rozširovania strašných chýrov o vojne
a aby neverili takéto chýry. Ďalej odporúča veriacim,
aby tých, ktorí prevádzajú úžeru s potravnými článkami
a vojenskými poukážkami, oznámili vrchnosti. Napoleon
s tým končí svoj pastiersky list, aby sme všetci na tom
pracovali, žeby sme každý ulavili toľko biedy, koľko len
možno. Osvietený pán biskup ďalej prijal na seba zao-
patrenie 10 detí narukovaných rezervistov. Košické ka-
tolicke ženské spolky ustanovili, že zo svojho skrom-
ného majetku dajú denne zdarma obed 50 deťom chu-
dobných narukovaných rezervistov bez rozdielu nábo-
ženstva.

Z biskupstva baňskobistrickeho. Osvietený pán
biskup Farkaš Radnai v svojom pastierskom liste na
čas vojny ustanovuje zvláštne poboznosti a nakladá
kňazom, aby vo farských chrámoch kedykoľvek len

možno, vydržovali slávnostné sv. omše za šťastné
skončenie sa vojny a na tieto slávnostné sv. omše aby
pozváli i miestne vrchnosti.

Načo sa obracajú katolicke kňazské majetky.
Uhorskému Červenému krížu dali: Ostrihomská hlavná
kapitula 5000, veľkováradska kapitula 2000, stolnobe-
hradský biskup dr. Ottokár Prohászka a veľhováradský
veľprepošť, vojenský biskup na odpočinku dr. Kolman
Belopotoczky po 1000 korunách. Na podporu rodín
narukovaných rezervistov obetovali: Nitrianský biskup
gróf Vilhelm Batthyány 10,000, ostrihomská kapitula
5000, stolnobehradský biskup dr. Ottokár Prohászka
1000 a kečkemétsky praelátfarár Štefan Révész
300 korún.

Rád Milosrdných a vojna. Uhorský rád Milo-
srdných pre ranených vo vojne predbežne prepustil
500 postiel vo svojej záhrebskej nemocnici. Na čas potreby
ten istý rád prepúšťa ešte ďalších 800 do 1000 postiel a síce
v Budapešti 300, v Prešporke 100, v Jágrí 100, v Spiš-
skom Podhradi 20, v Pápe 60, v Satmári 70, v Temeš-
vári 20, v Kišmartone 30, v Piatých Kostoloch 40, vo
Velkom Várade 30, v Skalici 20 a vo Vacove 15. Rád
koná službu i na bojišti a zo 110 údov rádu doteraz
narukovalo 26, aby na hlavnom vojenskom stane ko-
nali zdravotnícké služby.

Eucharistický kongress v Lurde. Dvadciatipiaty
medzinárodný eucharistický kongress od 22. do 26. júla
odbavoval sa v Lurde. Pápeža zastupoval kardinál Gra-
nito di Belmonte. Na kongresse súčasťnilo sa 30 tisíc
veriacich, 12 kardinálov a 200 arcibiskupov a biskupov.
Na slávnostnej processii súčasťnilo sa asi 60.000 ľudí.

Chýry zo Spiša. V Levoči 1. aug. po všetkých
uliciach boli oduševnené demonštrácie za vojnu. Obe-
censtvo hlučne oslavovalo kraľa, vlast a vojsko. Nad-
župan a podžupan z pavlača stoličného domu k vojsku
a k obecenstvu držali ohnivé reči. Všetci úradníci a
úradní sluhovia levočskej financdirekcie ustálili, že je-
den procent svojho mesačného platu obetujú na pod-
poru chudobných rodín narukovaných rezervistov,
mesto Nová Ves a novovesská filiálka Červeného kríža
na ten cieľ dali po 1000 korunách, v Kézmárku so-
bieralo sa 3450 korún. Vo Veľkej Lomnici ustanovili,
že ponač následkom narukovania rezervistov nastal
nedostatok v robotných silách, celá obec spoločne sa
bude starať o žatvu, najprv kosť budú na tých roľách,
ktorých majitelia narukovali. Cestou vrchnosti natom
budú, aby tamojší cigáni v terajšom čase v žatve a pri
vyberaníu zemákov prinútení boli k práci. Všade by
mali nasledovať ten krásny príklad! Spiško-belanskí
učitelia sriadili v škole dennú domoveň pre deti chu-
dobných narukovaných. Novovesská filiálka Červeného
kríža pre ranených vo vojne sriadila nemocnicu s 150
postelami. V Novoveskej hute (Iglóhuta) obesil sa obuv-
ník Viktor Schlosser od žialu, že pre jeho slabosť nebol súci
za vojaka. V Gelnici pre válečný stav fabrikanti na
refaze a na zámočnícky tovar zastavili prácu. — Náš
spišský roďák Vilhelm Barts, ktorý v r. 1848. v boji za

slobodu Uhorska ako 17 ročný oduševnený a ohnivý mladík pristal k honvédom, v 84. roku života svojho zomrel v Ischlu. — Na landeckú druhú rim. kat. učiteľsku stanicu vyvolili Jozefa Hudáka. — V Markušovciach otvorená bude deľská útulňa. — V Kézmárku minulého roku strovalo sa 344 volov a bikov, 555 kráv, 81 jaloviec a bičkov, 1192 teliec, 440 oviec, 60 baránkov, 3920 ošípaných (okrem tých, čo jednotliví zabili), 224 kilov frišného, 2009 kilov udeného mesa, 8683 kilov slaniny. Z nápojov minulo sa okrem piva 830 hektov vlna, 350 hektolitrov špiritusu, 40 hektolitrov pálenky a mnoho likéru. — V Kézmárku v prvej štvrti tohoto roku prijali potravnú dane 5680 korún. — Na richvaldskej ombrometrickej stanici v mesiaci júli bolo sprehu v podobe dážďa 125 milimetrov. Dňov bez dážďa bolo 19. Búrha bola šesťkrát.

Dvojkorunové banknóty. Hneď na počiatku válečných nepokojov počaly miznúť drobné peniaze, následkom čoho obe vlády vyplývajúce z ich práva v stanovách našej cedulovej banky zaisteného, cedulovej banke dali právo vydávať aj papierové banknóty dvojkorunové. Banknóty tieto sú už hotové a majú dnes dojsť do obehu a natlačila ich banka v obnose 120 millionov korún, stiahne ich ale bezodkladne nazad, keď nastanú pokojné časy a ľud «svoje striebro» zase vypustí z rúk. Vidíme tedy, že ku tomuto mimoriadnemu opatreniu zavedal príčinu sám ľud so svojou ničím nerospravedlnenou nedôverou voči papierovým peniazom.

Vlastenecký kňaz. Krásny príklad vlastenectva podal rím.-kat. dekan-farár Karol Vojtusák vo Valči v stolici turčianskej. Keď sa totižto následkom všeobecnej mobilisácie vojnopovníni jeho obce pohli z Valče, v úplnom kňazskom ornáte odprevadil ich až ku kamennému Umučeniu v chotári obce, tam si klakol

s nimi, požehnal ich a naapomenul ich vo vlasteneckej reči, aby boli verní vlasti a kráľovi a aby slúžili našej armáde ku sláve.

Na mostoch neslobodno postávať. Úradne oznamujú, že na mostoch a v bezprostrednej blízkosti budov, ktoré stráži vojsko, neslobodno zastať a obecenstvo hneď na prvé vyzvanie povinné je posluchnúť, lebo sa ináč vystaví tomu, že stráž upotrebí zbraň. Plávanie a člnkovanie sa v blízkosti mostov nad Dunajom je nebezpečné, lebo jestli patriční neurobia zadosť vyzvaniu stráže, tak stráž tiež naskutku strelí.

Vzal si život, lebo nemohol ísť do vojny. Z Iglóva sdeľujú: Šuster Viktor Schlosser v Iglóhute, landšturmistá, ktorého pre hluchosť neprijali do vojenskej služby, od ziaľu, že nemôže bojovať za svoju vlasť, obesil sa.

1.300.000 nemeckých dobrovoľníkov. Na území nemeckej ríše dosiaľ 1.300.000 osôb sa prihlásilo, že chcú ísť dobrovoľne do vojny.

Poriadky na železničiach. Následkom neobyčajne rýchlo povedeného, lebo znamenite pripraveného odtransportovania vojenskej sily, železničiam sa už značne uľavilo a pomali začína sa už aj doprava v prvom rade potravín. Toto malo za následok, že sa tohoročné obilie zjavilo už v Pešti a tak pominula aj starosť, žeby nastal mohol hlad. Na podajedných čiarach počala sa už aj doprava osobná, ovšem že v miere obmedzenej a pod istými prísnyimi, vojenskou správou požadovanými podmienkami. V takýchto okolnostiach možno, že válečný vojenský poriadok ešte tento mesiac aspoň čiastočne prestane a pustia sa do obehu vlaky aj pre súkromnú potrebu.

Zadovažujte predplatiteľov pre «Krestana!»

Známo je vôbec
že len
Ludvika Kállai-ho
motorfabrika
Budapest, VI., Gyár-utca 28,
pri úplnej záruke lífruje najchýrnejšie motor-
mlátiace stroje. Po celej krajine pochvalne zná-
mych najlepších a najjednoduchších, pôvodných
Ludvika Kállai motorov prosíme žiadať
obrázkový cenník.

Upozornenie! Ludvika Kállai-ho vychýrenú
motorovú fabriku netreba zameniť s druhými
firmami pod menom Kállai.

Lacné české perie!

5 kilo nové
tmavé driapané
9.80 K, lepšie
12 korún. Biele
mäkké, jak pá-
per 18 K, 24 K.
Biele ako snáh
mäkké jak pá-
per, drapané 30,
38, 42 K. — **Metové postele.**
A červeného cinovatu 1 dobre
naplnená perin aa'eho 1 zpodná
perina 130 cm. dlhá 116 cm. ši-
roká K 10.—, 12.—, 15.—, 18.—,
2 metre dlhá, 140 cm., široká K
13.—, 15.—, 18.—, 21.—. Poduška
30 cm. dlhá 58 cm. široká K 3.—,
3.50, 4.—, 90 cm. dlhá, 70 cm.
široká K 4.50, a 5.50. Krom toho
shotovujeme vo veľkosti dla vole.
Trojdilovú srstennú matrac na
jednu postel K 27.— lepšej ja-
kovosti K 38. Zasielky vyše
10 korún franko s poštovou do-
bierekou. Výmena a navrátenie
dovoluje sa pri náhrade porta.
Benedikt Sachsej, Lobes
134. pri Pilsen (Čechy).

Makulatura papier

(starých novin papier
veľmi hodí sa k za-
obaleniu bársjakých pred-
metov) metr. cent po 8 K
k dostaniu u vydavateľstva.

Vyborné šijacie stroje,

tak tiež bycikle
a gramofóny
vo veľmi ľáv-
nych cenách
na sklade má

JOZEF HABAN
Budapest, VII., Almássy-tér 14.

Pýtojte si veľký obrázkový
cenník zdarma.

**Oznamy prijíma
administracia**

“Krestan”
BUDAPEST
Szentkirályi-utca 28.

**Umelecký ústav ko-
stolného zariadenia.**

Vlastné doroby! **Karol Prin-
ner**, majiteľ knieža-primaciál-
nych dvor, zasielajúcich obvo-
dov: **Brix a Anders, Zambach a**
Müller Budapest IV., Váci-u. 81.
Viedeň IX., Maximilianplatz 3.
Umelecký ústav kostolného za-
riadenia: Omšové rúcha, plu-
viále, baldachýny, úplné ornáty,
kostolná bielizeň, alby, kamže,
atď. Strieborný tovar kostolného
náradia v jednoduchom a v naj-
skvostnejšom vyhotovení, sviet-
niky, kalichy, ciboria, pastorále,
kríže, kadidlá. Kostolné a spol-
kové zástavy, čipky a vyšívania
umeleckého vystrojenia.

Šijací stroj

Na pohodlné malé čia-
stočné spĺcanie predáva
FRANZ BAUMGARTEN
Budapest, VII., Rózsa-u. 27.
Telefon József 33-72.